

การวิเคราะห์เพื่อกำหนดกรอบระดับเชี่ยวชาญ และ เชี่ยวชาญพิเศษในมหาวิทยาลัย

** เรื่องชัย จรุงศิริวัฒน์

ความก้าวหน้าของสายสนับสนุนประเภทวิชาชีพเฉพาะหรือเชี่ยวชาญเฉพาะของมหาวิทยาลัยต่างๆ ในปัจจุบัน จะมีเส้นทางความก้าวหน้าจากระดับต่ำสุดไปจนถึงสูงสุด ดังนี้

ระดับปฏิบัติการ

ระดับชำนาญการ

ระดับชำนาญการพิเศษ

ระดับเชี่ยวชาญ

ระดับเชี่ยวชาญพิเศษ

ในสมัยเมื่อครั้งยังเป็น “ทบวงมหาวิทยาลัย” จะมีคณะกรรมการหนึ่งเรียกว่า ก.ม.(คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย) มีอำนาจในการวิเคราะห์เหตุผลความจำเป็นในกำหนดกรอบชำนาญการ เชี่ยวชาญ เชี่ยวชาญพิเศษ ฯลฯ ซึ่งเป็นอำนาจของ ก.ม. ในสมัยนั้น ต่อมาเมื่อ ก.ม. ได้มีการกระจายและมอบอำนาจในการวิเคราะห์และกำหนดกรอบชำนาญการ เชี่ยวชาญ เชี่ยวชาญพิเศษ ฯลฯ ไปให้กับ อ.ก.ม.ของมหาวิทยาลัยต่างๆ(ชื่อในขณะนั้น) ปัจจุบันเรียกว่า ก.บ.ม. ในการที่จะวิเคราะห์และกำหนดกรอบชำนาญการ เชี่ยวชาญ เชี่ยวชาญพิเศษ ฯลฯ ของมหาวิทยาลัยขึ้นมาเอง

ในความเห็นของผู้เขียน เข้าใจว่าการที่ ก.ม. มอบอำนาจในการวิเคราะห์และกำหนดกรอบชำนาญการ เชี่ยวชาญ เชี่ยวชาญพิเศษ ฯลฯ ไปให้กับ อ.ก.ม. ของมหาวิทยาลัยต่างๆ พิจารณากรอบเอง หมายถึงหากมหาวิทยาลัยต้องการที่จะมีกรอบชำนาญการ เชี่ยวชาญ เชี่ยวชาญพิเศษ ฯลฯ มากกว่าหรือน้อยกว่าที่ ก.ม. เคยวิเคราะห์ และกำหนดกรอบไว้ให้กับแต่ละมหาวิทยาลัยๆ สามารถกำหนดกรอบมากกว่าที่ ก.ม. เคยกำหนดไว้ให้ได้ เมื่อภารกิจของหน่วยงานนั้นๆ มันเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่มีงานที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเพิ่มมากขึ้น เช่น มีการเปิดหลักสูตรใหม่ๆ มีห้องปฏิบัติการเพิ่มมากขึ้น ฯลฯ

ในทางกลับกันมหาวิทยาลัย สามารถกำหนดกรอบน้อยกว่าที่ ก.ม. เคยกำหนดไว้ก็ได้ เมื่อภารกิจของหน่วยงานนั้นๆ มันเปลี่ยนแปลงในลักษณะงานที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญน้อยลง เช่น มีการปิดหลักสูตร หรือลดหลักสูตรลง หรือห้องปฏิบัติการในการเรียนการสอนลดน้อยลงกว่าเดิม

ในสมัยนั้น ก.ม. จะวิเคราะห์กรอบเป็นรายๆ มหาวิทยาลัยไป แต่ละแห่งจะมีกรอบชำนาญการ เชี่ยวชาญ เชี่ยวชาญพิเศษ ฯลฯ ในชื่อตำแหน่ง และจำนวนกรอบที่ไม่เท่ากัน เมื่อ ก.ม.วิเคราะห์และกำหนดกรอบฯ เสร็จแล้ว ก็จะแจ้งให้แต่ละมหาวิทยาลัยทราบเป็นแห่งๆ ไป ในสมัยนั้นถ้าเป็นกรอบตำแหน่งชำนาญการระดับ 6,7-8 (ปัจจุบันเรียกว่าชำนาญการ และชำนาญการพิเศษ) ก.ม.ไม่ได้จำกัดจำนวนกรอบของตำแหน่ง ตัวอย่างเช่น ถ้ากองคลังมีนักวิชาการเงินและบัญชี จำนวน 6 คน ทั้ง 6 คนมีโอกาส และสามารถมีความก้าวหน้าเข้าสู่ตำแหน่งนักวิชาการเงินและบัญชีชำนาญการพิเศษ(ซี 8 ในระบบพีซีเดิม) ได้ทุกคน เมื่อก้าวสู่ตำแหน่งนักวิชาการเงินและบัญชีชำนาญการพิเศษแล้วยังสามารถอยู่ในกองคลังต่อไปได้ ส่วนกรอบตำแหน่งเชี่ยวชาญระดับ 9 และชำนาญการพิเศษระดับ 9 (ปัจจุบันเรียกว่าเชี่ยวชาญ) จำนวนกรอบของตำแหน่งมีการจำกัดจำนวนตามภารกิจของหน่วยงาน ถ้าหน่วยงานนั้นทำหน้าที่ภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย เช่น สอน วิจัย บริการวิชาการ(ไม่รวมภารกิจทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม) กรอบของตำแหน่งมีได้มากกว่า 1 อัตรา เช่นคณะวิทยาศาสตร์ มีนักวิทยาศาสตร์ที่ปฏิบัติงานที่ภาควิชาต่างๆ และแต่ละภาควิชามีภารกิจคือการสอนนักศึกษา จึงอาจมีนักวิทยาศาสตร์เชี่ยวชาญได้มากกว่า 1 อัตราในคณะวิทยาศาสตร์ได้ส่วนหน่วยงานที่ทำหน้าที่สนับสนุนภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย ก.ม.กำหนดไว้เฉพาะสำนักงานอธิการบดีเท่านั้น ไม่กำหนดในสำนักงาน คณบดีและกองต่างๆ และจำกัดไว้เพียงตำแหน่งละ 1

** นักวิเคราะห์นโยบายและแผนเชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญประจำสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อัตรา เช่น นักวิชาการเงินและบัญชีชำนาญการพิเศษของ กองคลังเมื่อครองตำแหน่งมาครบ 3 ปี มีผลงานทางวิชาการ สามารถยื่นขอกำหนดตำแหน่งเป็นนักวิชาการเงินและ บัญชีเชี่ยวชาญได้ ถ้าผลการพิจารณาผ่านก็ต้องหลุดออก จากกองคลังไปสังกัดสำนักงานอธิการบดีโดยตรง จะอยู่ ภายใต้งัดกองคลังต่อไปไม่ได้ โดยที่ตำแหน่งนักวิชาการ เงินและบัญชีเชี่ยวชาญ ทั้งมหาวิทยาลัยจะมีได้ 1 อัตรา เท่านั้น จะมีตำแหน่งนักวิชาการเงินและบัญชีเชี่ยวชาญ คนที่สองในสำนักงานอธิการบดีไม่ได้ ซึ่งจะต่างกับตำแหน่ง นักวิทยาศาสตร์ที่อาจมีมากกว่า 1 คนในคณะวิทยาศาสตร์ก็ได้

เมื่อครั้งที่ ก.ม. มอบอำนาจในการวิเคราะห์กรอบ ตำแหน่งไปให้กับมหาวิทยาลัยต่างๆ ในการวิเคราะห์และ กำหนดกรอบ ก.ม. ได้ให้หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ไปด้วย โดยมีหลักเกณฑ์โดยสรุป ดังนี้

การพิจารณากรอบตำแหน่งชำนาญการระดับ 6,7-8(ปัจจุบันเรียกว่าชำนาญการ และชำนาญการพิเศษ) และกรอบตำแหน่งเชี่ยวชาญระดับ 9 และชำนาญการพิเศษ ระดับ 9(ปัจจุบันเรียกว่าเชี่ยวชาญ)ให้พิจารณาตามความ จำเป็นและภารกิจของหน่วยงาน และจะต้องสอดคล้อง กับภารกิจของมหาวิทยาลัย(หนังสือทบวงมหาวิทยาลัย ที่ ทม 0202/ว2 ลงวันที่ 15 มกราคม 21542 เรื่องการมอบอำนาจกำหนดความจำเป็นให้มีตำแหน่ง ผู้ชำนาญการ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการพิเศษในหน่วยงาน) ดังนี้

หน่วยงานที่ปฏิบัติภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย ในการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้ง ความรู้ใหม่และความรู้ที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาของสังคม ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับนักศึกษา วิจัย ให้บริการ ทางวิชาการ เช่น ภาควิชา หรือหน่วยงานที่เทียบเท่าใน คณะฝ่ายหรือที่เทียบเท่าในศูนย์/สถาบัน/สำนัก หรือ หน่วยงานที่ทำหน้าที่วิจัย เช่น ห้องปฏิบัติการ กำหนดให้ มีตำแหน่งระดับระดับชำนาญการ(ปัจจุบันเรียกว่าชำนาญ การพิเศษ) ระดับเชี่ยวชาญ และระดับเชี่ยวชาญพิเศษได้

หน่วยงานที่ปฏิบัติภารกิจอำนวยความสะดวกให้การ กิจหลักของมหาวิทยาลัย ระดับสำนักงานอธิการบดี กำหนด ให้มีตำแหน่งระดับเชี่ยวชาญได้ ระดับกอง/กลุ่มงานหรือ

เทียบเท่าในสำนักงานอธิการบดีกำหนดให้มีตำแหน่ง ระดับระดับชำนาญการ(ปัจจุบันเรียกว่าชำนาญการพิเศษ) ได้ ระดับสำนักงานคณบดี ศูนย์/สถาบัน/สำนัก หรือหน่วย งานที่เทียบเท่า กำหนดให้มีตำแหน่งระดับระดับชำนาญ การ(ปัจจุบันเรียกว่าชำนาญการพิเศษ)ได้

ทั้งนี้ในการพิจารณากำหนดตำแหน่งใดให้เป็น ตำแหน่งชำนาญการระดับ 6,7-8 (ปัจจุบันเรียกว่าชำนาญการ และชำนาญการพิเศษ)และกรอบตำแหน่งเชี่ยวชาญ ระดับ 9 และชำนาญการพิเศษระดับ 9 (ปัจจุบันเรียกว่า เชี่ยวชาญ) ตามแนวทางดังกล่าวให้คำนึงถึงโครงสร้างระดับ ตำแหน่งของตำแหน่งดังกล่าวที่กำหนดไว้ในมาตรฐาน กำหนดตำแหน่งที่ ก.ม.(ปัจจุบันเรียกว่า ก.พ.อ.)กำหนด โดยตำแหน่งดังกล่าวต้องมีลักษณะงาน ดังนี้

ตำแหน่งชำนาญการระดับ 6,7-8 (ปัจจุบันเรียกว่า ชำนาญการ และชำนาญการพิเศษ)ลักษณะงานจำเป็น ต้องปฏิบัติโดยผู้มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญงาน ทักษะหรือประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเฉพาะทางนั้น โดยต้องใช้และ/หรือประยุกต์หลักการ เหตุผล และแนว ความคิด วิธีการเพื่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ และ/หรือ เพื่อการพัฒนางานในหน้าที่และงานเฉพาะทาง และ/หรือเพื่อแก้ไขปัญหาวิชาการที่มีความยุ่งยากและมี ขอบเขตกว้างขวาง ซึ่งเป็นงานที่ต้องทำการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือวิจัย

ตำแหน่งเชี่ยวชาญระดับ 9 และชำนาญการพิเศษ ระดับ 9(ปัจจุบันเรียกว่าเชี่ยวชาญ)ลักษณะงานจำเป็นต้อง ปฏิบัติโดยผู้มีความรู้ทฤษฎี หลักวิชา หรือหลักการเกี่ยวกับ งานเฉพาะด้าน และมีผลงานเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ได้แก่ งานเชิงพัฒนาระบบ หรือมาตรฐานของงาน งานพัฒนาทฤษฎี หลักการ ความรู้ใหม่ ซึ่งต้องมีการวิจัย เกี่ยวกับงานเฉพาะด้าน และนำมาประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ โดยต้องประยุกต์ทฤษฎี แนวความคิดใหม่เกี่ยวกับเนื้อหา ของวิชาชีพ เพื่อแก้ไขปัญหาวิชาการหรือวิชาชีพที่มีความ ยุ่งยากและขอบเขตกว้างขวางมากและ/หรือเพื่อถ่ายทอด ความรู้เกี่ยวกับสาขาวิชาชีพ ตลอดจนให้คำปรึกษาแนะนำ แก่บุคคลและ/หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ/หรือปรับปรุง ผสมผสานเทคนิคระดับสูงระหว่างสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

วิธีการ : ให้ อ.ก.ม. มหาวิทยาลัย/สถาบัน เป็นผู้พิจารณากำหนดความจำเป็นให้มีตำแหน่งผู้ชำนาญการระดับ 6,7-8(ปัจจุบันเรียกว่าชำนาญการ และชำนาญการพิเศษ)และกรอบตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญระดับ 9 และผู้ชำนาญการพิเศษระดับ 9 (ปัจจุบันเรียกว่าเชี่ยวชาญ) ได้ตามหลักเกณฑ์ข้างต้น และให้รายงาน ก.ม. เพื่อตรวจสอบทุกปีงบประมาณ ภายในเดือนธันวาคมของทุกปี

ดังนั้น...การที่มหาวิทยาลัยหนึ่งมหาวิทยาลัยใด จะไปออกเป็นประกาศของมหาวิทยาลัยในการ “จำกัด” จำนวนกรอบระดับหนึ่งระดับใด เช่น กำหนดว่ากรอบระดับเชี่ยวชาญ ให้มีได้ไม่เกิน 1% ของตำแหน่งที่มีคนครอง ผู้เขียนเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เพราะการจะมีจำนวนผู้เชี่ยวชาญจำนวนเท่าใดนั้นต้องมีการวิเคราะห์และกำหนดกรอบตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ม.(ปัจจุบันคือ ก.พ.อ.) มอบอำนาจมาตามหนังสือทบวงมหาวิทยาลัยที่ ทม 0202/ว2 ลงวันที่ 15 มกราคม 21542 เรื่อง การมอบอำนาจกำหนดความจำเป็นให้มีตำแหน่งผู้ชำนาญการ ผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ชำนาญการพิเศษในหน่วยงาน

ถ้ามีการจำกัดกรอบเชี่ยวชาญได้ไม่เกิน 1% ของตำแหน่งที่มีคนครองตามความหมายนี้ ถ้าตำแหน่งพยาบาลของมหาวิทยาลัยมีคนครองทั้งสิ้น 1,300 อัตรา ก็จะมีกรอบพยาบาลเชี่ยวชาญได้สูงสุดไม่เกิน 13 อัตรา ในความเห็นของผู้เขียนจะมีกรอบพยาบาลเชี่ยวชาญได้เท่าใดนั้น มหาวิทยาลัยควรมีการวิเคราะห์และกำหนดกรอบตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ม.(ปัจจุบันคือ ก.พ.อ.) มอบอำนาจให้มาที่เขียนมาข้างต้น คือให้พิจารณาตามความจำเป็นและภารกิจของหน่วยงาน และจะต้องสอดคล้องกับภารกิจของมหาวิทยาลัย เนื่องจากตำแหน่งพยาบาลมีลักษณะการปฏิบัติงานที่คล้ายกับตำแหน่งแพทย์ คือจะมีพยาบาลปฏิบัติงานด้านวิสัญญี พยาบาลปฏิบัติงานด้านอายุรกรรม พยาบาลปฏิบัติงานด้านเวชกรรม ฯลฯ เมื่อพิสูจน์ตามความจำเป็นและภารกิจของหน่วยงานแล้วพบว่าควรมีกรอบพยาบาลเชี่ยวชาญ 9 กรอบก็ควรกำหนดเป็น 9 กรอบหรือหากวิเคราะห์แล้วพบว่าควรมีกรอบพยาบาลเชี่ยวชาญ 15 กรอบ ก็ควรกำหนดเป็น 15 กรอบ

ไม่ใช่ไปกำหนดว่ามีกรอบเชี่ยวชาญได้ไม่เกิน 1% ของตำแหน่งที่มีคนครอง (ซึ่งมันก็คือ 13 กรอบ จากที่มีคนครอง 1,300 คน ตามตัวอย่างข้างต้น)

หมายเหตุ :

1) สายสนับสนุนในอดีตเรียกว่า สาย ข. และ สาย ค. โดย สาย ข.เป็นตำแหน่งที่บรรจุด้วยวุฒิตั้งแต่ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไปทำหน้าที่ช่วยด้านวิชาการ ส่วน สาย ค. เป็นตำแหน่งที่บรรจุด้วยวุฒิตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่าขึ้นไป ทำหน้าที่ช่วยด้านอำนวยการ

2) ในอดีตชื่อตำแหน่งความก้าวหน้าของสายสนับสนุนของ สาย ข. และ สาย ค. จะเป็นดังนี้

ระดับชำนาญการ 6,7-8

เรียกเหมือนกันทั้ง สาย ข. และ สาย ค.

(เมื่อเป็นซี 6 และ ซี 7-8)

ระดับเชี่ยวชาญ 9

เป็นชื่อเรียกของ สาย ข.(เมื่อเป็นซี 9)

ระดับชำนาญการพิเศษ 9

เป็นชื่อเรียกของ สาย ค.(เมื่อเป็นซี 9)

ระดับเชี่ยวชาญพิเศษ 10

เป็นชื่อเรียกของ สาย ข.(เมื่อเป็นซี 10)

ระดับชำนาญการพิเศษ 10

เป็นชื่อเรียกของ สาย ค.(เมื่อเป็นซี 10)

3) ในปัจจุบันตำแหน่งที่บรรจุด้วยวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี จะอยู่ในแห่งที่เรียกว่า “ทั่วไป” ความก้าวหน้าจะเป็นดังนี้

ระดับปฏิบัติงาน

(เมื่อเทียบกับระบบพีซีเดิมจะเท่ากับ ซี 1 –ซี 4)

ระดับชำนาญงาน

(เมื่อเทียบกับระบบพีซีเดิมจะเท่ากับ ซี 5 –ซี 6)

ระดับชำนาญงานพิเศษ

(เมื่อเทียบกับระบบพีซีเดิมจะเท่ากับ ซี 7 –ซี 8)

3) ในปัจจุบันตำแหน่งที่บรรจุด้วยวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป จะอยู่ในแห่งที่เรียกว่า “วิชาชีพเฉพาะหรือเชี่ยวชาญเฉพาะ” ความก้าวหน้าจะเป็นดังนี้

ระดับปฏิบัติการ	(เมื่อเทียบกับระบบพีซีเดิมจะเท่ากับ ซี 3 –ซี 5)
ระดับชำนาญการ	(เมื่อเทียบกับระบบพีซีเดิมจะเท่ากับ ซี 6 –ซี 7)
ระดับชำนาญการพิเศษ	(เมื่อเทียบกับระบบพีซีเดิมจะเท่ากับ ซี 8)
ระดับเชี่ยวชาญ	(เมื่อเทียบกับระบบพีซีเดิมจะเท่ากับ ซี 9)
ระดับเชี่ยวชาญพิเศษ	(เมื่อเทียบกับระบบพีซีเดิมจะเท่ากับ ซี 10)

เอกสารอ้างอิง :

ทบวงมหาวิทยาลัย.2542. การมอบอำนาจกำหนด
ความจำเป็นให้มีตำแหน่งผู้ชำนาญการ ผู้เชี่ยวชาญ
ผู้ชำนาญการพิเศษในหน่วยงาน.(ทม 0202/ว2 ลงวันที่
15 มกราคม 2542).